

nek meg egyazon kötetben. Nincs olyan vezérfonal vagy bármilyen apró motívum, ami meggátolná, hogy a gyűjtemény véletlenszerűen egymás mellé kerülő szövegek benyomását keltse. Még csak nem is a szerteágazó alkotói tevékenység egy rövidebb időszakának terméséről van szó (ez esetben könnyebben szemet hunynánk a kohézió hiánya fölött): a novellaíró Hász tizenkét év után jelentkezett a *Sok vízeknek zúgásával*.

A történelmi nagyelbeszélések után egy-két oldalas, kiválóan megírt tárcanovellák, ún. *Regényklipek* következnek. A három szöveg sodró lendületű, egy felesleges szót sem tartalmaz, néhány hasonlóval kiegészülve egy nagyszerű ciklust alkothatna. Az ezután következő *Partitúra-átiratok* a magyar prózahagyomány egy-egy klasszikus novelláját másolják le. Érdekes játék, ahogy néhány apró elem megváltoztatásával az eredetitől teljesen különböző karaktert kap a történet. A záró két novella egy idős ember tudatának az ábrázolása, az *Aszály* esetében bravúros nyelvművészettel.

Az elmúlt évtized három regénye után (*Diogenész kertje, Végvár, A künde*) tehát az idei könyvhétre Hász Róbert néhány nagyszerű elbeszéléssel, de egy „koraszülött” kötettel jelentkezett. Reméljük, hogy szokásához híven a következő novellagyűjteményébe sok régi szöveget is felvesz majd, a könyv utolsó

harmada ugyanis egy későbbi nagyszerű kötet ígérését hordozza.

VELKEY GYÖRGY

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2008,*
198 oldal, 2200 Ft)

SZAPPANOS GÁBOR:
Csőregh Márton
válogatott szenvedései

A regény fejezeteinek összessége amolyan egybefüggő novellasort sejtet az olvasóval: mintegy önállóan megálló elmondásokra felszakadozó, mégis ívet kirajzoló *történeti elbeszélése* zajlik benne „egy ember életének”. Akinek azonban döntő és fájdalmas kérdése, hogy tényleg ember-e ő valójában, vagy csak erre az ontológiai látszatra kényszerítette rá a sors. Mert ezen antropológiai-ontológiai, illetve morális dilemma nagy gond az olyan életúttal megáldott-megvert fiatal ember számára, mint amilyen Csőregh Márton. Létével mintha mások dobálóznának, és azt a véletlen még jobban megkeseríti. Földi életének megtartásához pedig gyakran kénytelen eladni magát, noha sokszor még pénzt sem kap a munkájáért.

Csőregh egyébiránt festőművész. A narrátor mármint az efféle foglalkozást űzőre, annak egész furcsa életére, képtelen minden-napjaira stílszerűen a szürrealizmus

fényében tekint. Ám a szürrealizmusból lassanként realizmus fejlődik. Ami a Csőregh által megélt valóság, s ami abban egyúttal az abszurd képviselő, az maga a fekete-fehéren megtapasztalható realitás, a manapság jelenlévő „világ”. S ennek elfajultságába és kitekeredett mivoltába ágyazottan már-már normálisnak és megszokottnak hisszük a címszereplő tengődését, elfogadjuk, hogy a dolgok rendje az elénk táruló kudarcosorozat, és hogy mindez így „természetes”. Szappanos Gábor, illetve elbeszélője megtalálta a sarthei undort maga körül, s ezt igyekezett budapesti vonatkozásban és helyszíneken illusztrálni. Csőregh Márton ennek megfelelően abszurd létező, aki azért nem keresi az élet értelmét, mert ilyen talán nincs is. Pozitív jelenségek szinte egyáltalán nem nyújtanak neki élményt, vagy ha mégis, nem éppen sokáig. S ő maga kirekesztett és halott, ha nem felel meg a sztenderd elvárásoknak.

Csak hogy hősünk idővel átalakul. Fénnyé lesz, és a földi porosmocskos semmi-élet helyett a mennybéli testtelen létezés válik osztályrészévé. Napjai előbb egyre inkább elfajulnak, eltorzulnak, majd a megélt rengeteg rossz egy szűkebb időintervallum leforgása alatt – amelynek kiterjedése bi-

zonytalan – átértékelődik valami képpen. Mind kevésbé figyelünk a megszabott periódus múlására, amolyan *temporális meglódulás* következik be, amelynek keretét Csőregh ironikus és lehetetlen tettei, úgymond *Márton ideje* képezi(k). A középponti figurában világok keveredése megy végbe, és a beálló „időtlenesség” ennek vonzataként is érthető-értendő. A történet végén az általa megformált, szerepként eljátszott, és ezen szerep szerint is keresztre feszített Krisztussá lényegül át, előbb lelki-szellemi úton, majd fizikailag úgyszintén.

Csőregh Márton a pillanat embere, nincs számára kijelölt, kikövezett úton elérhető jövő, minden esemény úgy következik be, hogy annak folytatása és következményei beláthatatlanok. Társa, aki megkönnyíthetné ezt a kegyetlen helyzetet, nem akad. Nők, gyermekek, a család és az anya alakja is hiányzik az életéből, s ő az ebből adódó szeretethiányból adódóan magányos. Ha viszont nem kézzelfogható társakat keresünk körülötte, Csőregh Márton tulajdonképpen nincsen egyedül. Megjelenik mellette a szövegben egy narrátorszerű elbeszélő, és fohászodik Istenhez, aki válaszol is neki. Isten alakja a segítő, a gondviselő, a támogató és a szülő szerepét tölti be e posztmo-

dern *imitatio Christiben*. A narráció a központi alak igazából ki nem bontakozó, kívülről nemigen észlelhető értékeire fordít nagyobb hangsúlyt. Csöregh élete a társadalmi-szociális értelemben vett *inferno*, benső tartalmait tekintve viszont értékhordozó, erkölcsileg és lelki-szellemi telítettségében felette áll mindenkinek, akivel találkozik. Ezért képes a fény felé kitörni úgy, hogy végül testiségét hátrahagyva megmenekül saját kínozólététől.

S bár mások megváltásáról nem szól a fáma, Szappanos Gábor direkt módon „passiónak” nevezi művét, amely különben a harmadik kötete.

HÖRCHER ESZTER

(*Kráter Kiadó, Pomáz, 2008,*
134 oldal, 1500 Ft)

RODDY DOYLE: *Henry csillaga*

Roddy Doyle-ról elmondható: nemcsak otthonában, Írországban, de egész Európában és Amerikában is méltán közkedvelt alkotó. Minek köszönhető, hogy sokan úgy beszélnek róla, mint a londoni Nick Hornby dublini megfelelőjéről? Erre nem nehéz válaszolni. Ha azt állítjuk, hogy Hornby a londoni ember, gondolkodás, világkép iro-

nizáló, időnként megdöbbenő mélységeket is nagyfokú természetességgel, látszólagos flegmasággal ábrázoló krónikása, akkor ír vonatkozásban mindez igaz Doyle-ra. Kettőjük helyzete között azonban tekintélyes szakadékot jelent a radikálisan eltérő kulturális közeg, amelyben műveik születtek. Doyle témaválasztásai szempontjából sokkal inkább játszik a tűzzel.

A szerző népszerűségét három nagyszerű – az Európánál réges-rég magyarul is megjelent, ám ma már könyvtárakon kívül hozzáférhetetlen – regénye, a Barrytown-trilógia kötetei (*A Commitments, A méregzsák, A mozgóbüfé*) alapozták meg, melyek mindegyikéből film is született (*A Commitments* rendezője például Alan Parker volt).

A műveiben megjelenő maximálisan hétköznapi, esetlen munkásemberek életének szeretetteljes, kesernyés humorú ábrázolása, a '80-as évek ír valóságának egyéni hangot megütő bemutatása hatalmas elismerést hozott az induló szerzőnek, amiért sokan gondolták úgy, innen már csak lefelé vezethet az út. Nem így történt.

Doyle-t népszerűsége nem beszűkítette, inkább még merészebbé tette. 1996-ban már az Írországban mindig eltűrt és mindig tagadott családon belüli erőszaknak szentelt regényt, s ha már korábban is sokan vetették szemére, hogy túlzottan trágár, velejéig a munkásos-